

В сучасних умовах чинний комплексний інститут споживчого права характеризується також рядом інших проблем законодавчого характеру [3]:
– унеможливлення факту несподіваності здійснення планових заходів щодо контролю за діяльністю суб'єктів господарювання через обов'язкове 10-денне письмове попередження;

– відсутність у спеціалістів права фіксувати інші порушення, що мали місце в час позапланованого заходу перевірки, які мають значну питому вагу в загальному обсязі проведених перевірок;

– відсутність фінансування проведення незалежної експертизи якості товарів та послуг за рахунок коштів державного бюджету.

В умовах ринкової економіки підприємства надають послуги та мають: ресурси часу та фінансових коштів для проведення досліджень на ринку; ресурси для рекламування послуг; деталізовану інформацію про особливості послуг; можливість проведення експертної оцінки всіх видів послуг; здійснення юридичних процедур на забезпечення компенсацій у випадках правопорушень.

Споживач має обмежені можливості щодо вищезазначених дій. Тому, саме система споживчого права, покликана регулювати баланс сил між виробниками та споживачами за рахунок підвищення здатності споживачів до зваженого вибору та дій у разі виникнення правопорушення. Підняття здатності споживачів до дій спирається на відповідні знання, існування конкретної інформації про товари та послуги, а також юридичних прав, які вільно забезпечити.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про захист прав споживачів» від 11 грудня 2005 р. // ВВР України. — 2005. — № 27. — 53 с.

2. Колісникова Г. Загальна характеристика інституту «захист прав споживачів» та його місце у системі права і в системі законодавства України / Г. Колісникова // Право України. — 2010. — №1. — С. 189-193.

3. Лісун Я.Я. Захист прав споживачів у сфері побуту та послуг на державному та місцевому рівнях / Я.Я. Лісун // Економіка харчової промисловості. — 2011. — №1. — С. 64-68.

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА НА САМОЗАХИСТ

Хальота Андрій Іванович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного та міжнародного права НАВС

У процесі побудови правової держави в Україні важливого наукового та практичного значення набувають питання прав і свобод людини та громадянина, їх законодавчого закріплення, охорони та ефективної реалізації. В умовах недосконалості законодавства України та розквіту правового нігілізму все частіше самі особи намагаються захистити свої права та свободи самостійно, не звертаючись до компетентних правоохоронних органів держави. І дані спроби є не тільки законними, але й ефективними.

Зміст іншого конституційного особистого права людини на самозахист вкладено в диспозицію норми права, закріпленої в частині 5 статті 55 Конституції України. Вона закріплює, що кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань[1]. Ця норма закріплює можливість людини захищати свої права і свободи своїми силами, але щоб вони не виходили за межі, встановлені законодавством України, тобто дії осіб повинні відповідати загальноправовому принципу – громадянам дозволено все, окрім того, що прямо заборонено законом. Ці засоби прямо можуть бути не передбачені в законодавстві України, але це не заважає людині їх використовувати, оскільки вони не порушують норми права. Людина на свій розсуд обирає ті способи та засоби, які найефективніше захистять її

права і свободи. До таких засобів захисту можна віднести: звернення зі скаргами, зауваженнями та пропозиціями до органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, відповідних посадових осіб; звернення до засобів масової інформації із спростуванням оприлюдненої неправдивої інформації; захист своїх прав і свобод у випадках необхідної оборони, крайньої необхідності, затримання особи, що вчинила злочин, тощо.

Виходячи з цього, можна сказати, що самозахист – це застосування самою правоздатною особою передбачених чи не передбачених законом заходів, але таких, що не заборонені ним, для захисту своїх прав і свобод від посягань [2, с. 91-92]. Так, ефективним засобом захисту своїх прав людини і громадянина є звернення до органів дізнання та досудового слідства, до прокурора або в суд із заявами та повідомленнями про злочин. Згідно зі статтею 97 вже нечинного КПК України, прокурор, слідчий, орган дізнання або суд зобов'язані приймати заяви і повідомлення про вчинені або підготовлювані злочини, в тому числі і в справах, які не підлягають їх віданню. По заяві або повідомленню про злочин ці посадові особи зобов'язані не пізніше триденного строку прийняти одне з таких рішень: порушити кримінальну справу; відмовити в порушенні кримінальної справи; направити заяву або повідомлення за належністю. Одночасно вони повинні вжити всіх можливих заходів, щоб запобігти злочинові чи припинити його [3]. Чинний КПК України у статті 214 визначив, що слідчий, прокурор, інша службова особа, уповноважена на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, зобов'язані прийняти та зареєструвати таку заяву чи повідомлення. Відмова у прийнятті та реєстрації заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення не допускається [4]. На мою думку, новий КПК України гарантує людині, що повідомлена інформація про вчинені проти неї злочин буде ретельно досліджена в ході досудового слідства слідчим та прокурором та розглянута судом, в результаті чого будуть відновлені порушені права чи свободи, та вона буде захищена від протиправних посягань. Особи можуть звертатися до компетентних органів держави не тільки з приводу припинення злочинних дій, але і в разі вчинення адміністративного проступку для того, щоб припинити його та відновити порушені права і свободи людини та громадянина.

Згідно зі ст. 36 КК України, способом самозахисту є захист своїх прав та свобод в стані необхідної оборони. Під цим правовим явищем визнаються дії, вчинені з метою захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави від суспільно небезпечного посягання шляхом заподіяння тому, хто посягає, шкоди, необхідної і достатньої в даній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони. А перевищенням меж необхідної оборони визнається відверта невідповідність захисту характерові і безпеці посягання [5].

Самозахистом вважається, також, скоєння діянь в стані крайньої необхідності. Згідно зі ст. 39 КК України, діями, вчиненими в стані крайньої необхідності, є такі, що, хоч і підпадають під ознаки злочину, але вчиняються для усунення небезпеки, що загрожує інтересам держави, суспільним інтересам, особистості чи правам даної особи чи інших громадян, якщо ця небезпека в даних обставинах не могла бути усунена іншими засобами і якщо спричинена шкода є меншою, ніж відвернена шкода [5].

Отже, всі зазначені вище засоби входять до змісту особистого права людини на самозахист своїх прав і свобод, яке полягає в ініціативній правомірній діяльності кожної людини по захисту від посягань і порушень самої себе, своїх прав і свобод, інтересів держави і суспільства, а також

прав і свобод інших осіб. Їх перелік невичерпний, оскільки людина будь-як може захищатись в межах законодавства.

На мою думку, зміст особистого права людини на самозахист складається з таких основних можливостей людини: а) звертатись із заявою, пропозиціями, зауваженнями до органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, організацій, засобів масової інформації з метою захисту своїх прав від протиправних посягань та порушень; б) захищатись самостійно від протиправних посягань, але не перевищуючи меж необхідної оборони, крайньої необхідності та заходів щодо затримання злочинця; в) вимагати від компетентних органів та посадових осіб прийняття звернення і відповідного рішення по ньому; г) користуватись правом самостійного захисту своїх прав від протиправних посягань та правопорушень; д) звертатися до суду в разі створення перешкод з боку будь-кого в реалізації права людини на самозахист своїх прав.

Отже, конституційне право людини та громадянина на самозахист є реальною можливістю особи будь-якими незабороненими засобами попередити правопорушення, припинити його та відвернути суспільно-небезпечні наслідки, відновити свій правовий статус як до правопорушення та зобов'язати винного не вчиняти правопорушення в подальшому.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.
2. Дюрягин І.Я. Гражданин и закон. - 2-е изд., с изм. и доп. – М.: Юрид. лит., 1991. – 366 с.
3. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28 грудня 1960 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1961. - № 2. – Ст. 15.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. // Голос України. - 19.05.2012. - № 90-91.
5. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 25. – Ст. 131.

ЩОДО АНАЛІЗУ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

Федотов Олександр Анатолійович, кандидат юридичних наук, начальник НДЕКЦ УМВС України в Вінницькій області

У довідковій юридичній літературі в системі публічного права виділяють конституційне (державне), муніципальне, адміністративне, адміністративно-процесуальне, фінансове, податкове, кримінальне, кримінально-процесуальне, кримінально-виконавче право, господарський процес, міжнародне публічне та міжнародне гуманітарне право. В той же час, у монографічній правовій літературі спостерігається розмаїття визначень складових системи публічного права. Так, наприклад, В.Лазарев у систему публічного права включає конституційне, адміністративне, фінансове, кримінальне, екологічне, кримінально-процесуальне, цивільне процесуальне та міжнародне публічне право, яке входить не всією сукупністю міжнародно-правових норм, а лише тією їх частиною, яка виступає джерелом національного права.

В. Хропанюк виділяє державне, адміністративне та кримінальне право як елементи системи публічного, Д.Галліган, В.Полянський, Ю.Старілов – конституційне (державне), адміністративне, кримінальне, фінансове, процесуальне, міжнародне публічне право, судоустрій, О.Юлдашев - конституційне, адміністративне, фінансове, процесуальне право, однак вважає, що вони не є дійсним публічним правом, оскільки частина норм зазначених галузей права бере витоки з минулого тоталітарного (бюрократичного) права. А воно було, значною мірою, псевдоправом. Окрім того у книзі Д.Кіннота, А.Местра, Р.Ролі “Державні служби та